

Aktsiaseltsis Tallinna Sadam võimalike korrupsiooniriskide tuvastamiseks moodustatud uurimiskomisjoni 15. märtsi 2016. a istungi päevakorrapunkti 4 juures toimunud arutelu üleskirjutus

Komisjoni istungile oli kutsutud AS Tallinna Sadama endine nõukogu ja auditikomitee liige Kalev Lillo

Artur Talvik

Informeerin külalist, et kogu vestlus komisjonis salvestatakse ja selle põhjal koostatakse üleskirjutus.

Kalev Lillo

Mis selle salvestuse ja üleskirjutusega edasi tehakse, kas see läheb otse Õhtulehte?

Artur Talvik

Ei, otse ei lähe.

Artur Talvik

Sa olid nõukogu liige 03.07.2006 kuni 03.10.2015. Kuidas nõukogusse määramise protsess oli? Kes määras, mis alustel ja kas tehti ettepanek partei liinis või kuidas see käis?

Kalev Lillo

Ei mäleta kuidas nõukokku määramine täpselt käis.

Artur Talvik

Rahandusminister Aivar Sõerd tegi ettepaneku, aga kuidas selleni jõuti?

Kalev Lillo

Seda peab tema käest küsima, kuidas see täpselt käis.

Artur Talvik

Kas te avaldasite soovi nõukokku pääsemiseks või tehti ettepanek?

Kalev Lillo

Ma ei mäleta täpselt kuidas see käis, see on kümneaasta tagune asi. Mingeid pabereid ma täitsin.

Artur Talvik

Võib-olla viie aasta tagune asi meenub paremini. Rahandusminister Jürgen Ligi pikendas volitusi. Kas toimus näiteks partei koosolek selle kohta, et Kalev Lillo jätkab Tallinna Sadama nõukogus? Mind huvitab, kuidas need asjad parteis käivad?

Kalev Lillo

Tuleb parteisse astuda, siis saab teada kuidas partei toimib. Mina küll ühtegi parteikoosolekut ei tea, kus oleks minu kandidatuuri arutatud. Kui nõukogus oleku aeg hakkas lõppema, küsiti, kas ma olen nõus jätkama. Olin nõus. Täitsin paberid ja oligi kõik.

Artur Talvik

Kas põhjendati ka millegagi, miks just Kalev Lillo peaks Tallinna Sadama nõukogusse kuuluma? Oli see mingi eriline kompetents või muu põhjendus.

Kalev Lillo

Ma ei küsinud, mis põhjusel. Merendusega olen pikka aega tegelenud, tunnen seda ala. Olen pikalt olnud erinevates riigi äriühingutes, tunnen nende ülesehitust, tean kuidas käib juhtimine. Kompetentse on mul küll.

Artur Talvik

Kuidas merendusega seos on olnud?

Kalev Lillo

Olen merendusega seonduvate ettevõtetega tegelenud pikka aega (AS Tallinna Sadam, AS Eesti Loots, riigikogu liikmena Eesti Merenduspoliitika 2012-2020 juhtivmenetleja).

Artur Talvik

Mil viisil?

Kalev Lillo

Nõukogu liikmena.

Artur Talvik

Muid merendusala seid kogemusi ei ole, väljaspool riigi osalusega äriühingute nõukogusid?

Kalev Lillo

Purjetatud on ka, aga mõtlesin ikka kogemust merendusorganisatsioonide juhtimisel.

Artur Talvik

Hüva, selle aja jooksul kui olite AS Tallinna Sadama nõukogu liige toimus kolm korda juhatuse tagasivalimine. Kas kirjeldaksite juhatuse valimisi? Mis seal toimus? Millised olid nõukogu argumendid?

Kalev Lillo

Riigi üldine huvi ja hoiak oli selline, et riigi äriühingute juhatused valitakse konkursi teel. Eeldan, et kõigil kolmel korral korraldati konkurss, valiti kandidaadid välja ja tehti parim valik.

Henn Põlluaas

Kes kandidaatidega tegeles? Kas kõik kandidaadid käisid nõukogu ees?

Kalev Lillo

Käisid jah nõukogu ees, aga kindlasti ei vaadatud kõiki kandidaate läbi, see oleks olnud (aja) raiskamine.

Artur Talvik

Juhan Parts väitis, et oli seisukoht, et võiks juhatuse liikmeid ümber valida aastal 2011. Reformierakonna esindajad nõukogus nõukogu esimehe Neinar Seliga eesotsas olid sellele vastu seisnud. Mis see põhjendus oli, et Kiil ja Kaljurand võiksid juhatuses jätkata?

Kalev Lillo

Mina seda ei tea, kas ministril oli soov kedagi välja vahetada või ei. Kõik otsused, mis nõukogu on teinud juhatuse osas, olid tol hetkel parimad.

Artur Talvik

Kas teile ei meenu 2011. aastal ühtegi arutelu, et võiks kas ühe või mõlemad juhatuse liikmed välja vahetada?

Kalev Lillo

Kui keegi nurga taga rääkiski sellest, siis minuga sellist arutelu ei ole olnud.

Artur Talvik

Kas te mäletate Muuga konteinerterminali 17. kaiga seotud probleeme? Riigihanke võitja valimise otsustamine venis seal. Mis probleemid seal olid?

Kalev Lillo

Ei mäleta. Protokollidest tuleb vaadata.

Artur Talvik

Seda mäletate, et Riigikontroll tegi oma auditi ja ütles, et AS Tallinna Sadam võis saada kahe miljoniga petta.

Kalev Lillo

On olnud vaidlusi selle koha pealt, et kas Riigikontrolli auditis toodu on korrektne või ei. Selle vaidlusega seoses võtsid sõna erinevad juristid, kes olid nõukogus kohal. Nõukogu hoiak ja mulje oli see, et mingisugust tegu, mis oleks olnud AS Tallinna Sadamale kahjulik ei olnud toime pandud.

Jaanus Karilaid

Kui teid määrati nõukogu liikmeks, siis kuidas minister omaniku esindajana tutvustas teile kui nõukogu liikmele omaniku prioriteete äriühingu arendamisel? Kas tehti eraldi koolitus või брифing selle kohta, kuidas omaniku tahet äriühingus ellu viia?

Kalev Lillo

Praktikad on läbi aegade väga erinevad olnud selle koha pealt. Olen olnud seotud ligi kümne erineva riigile kuuluva juriidilise isikuga. Väga hea praktika oli omal ajal majandusminister Meelis Atonenil, kes igal aastal võttis kokku kõik nõukogu liikmed. Käis üksipulgi läbi ootused, mida ta äriühingult ootab, millised on tema poolt tulenevad algatused, mis on kitsaskohad ja mida tuleb üle vaadata. Kõik oli väga selge. Sellist praktikat tuleb igal juhul tunnustada.

Jaanus Karilaid

Kas Juhan Partsil oli samasugune praktika või teistsugune?

Kalev Lillo

Mind on nõukokku määranud rahandusminister. Rahandusministeeriumil on välja töötatud n-ö käsiraamat, kus on kirjas milline on seadusandlus, mida oodatakse nõukogu liikmelt, kuidas ta peaks teatud puhkudel käituma. Aja jooksul on käsiraamatut täiendatud. Sellega ma olen tutvunud ja allkirja andnud.

Jaanus Karilaid

Minister üldkoosoleku korralduse vormis pakkus nõukogule välja jäämurdja Botnica ostu. Esialgu nõukogu lükkas ministri ettepaneku tagasi, hiljem viis ellu (6:2 häältega). Kas selliseid näiteid on palju?

Kalev Lillo

Selliseid olukordi, kus oleks nõukogu saanud ministrilt otseseid suuniseid ei ole AS Tallinna Sadamas palju olnud. Üks näide on Botnica ja teine praamihange. Rohkem ei meenu.

Jaanus Karilaid

Kas AS Tallinna Sadama nõukogus tekkis Botnica ostmisel küsimusi, et omanik annab ostuhinna piirmäära kuni 50 miljonit eurot AS Tallinna Sadamale ette ja ei nõua avalikku riigihanget? Omanik annab nõukogule kitsa tee ette, mida käia, ja nõukogu võttis vastutuse ja viis selle asja ellu. Kas see ei tekitanud nõukogus poleemikat?

Kalev Lillo

Küsimus oli pikalt arutelul. Jäämurdmise turule sisenemine oli AS Tallinna Sadamale uus ampluaa. Selleks, et uue ettevõtlusliigiga tegeleda, oli vaja seda, et omanik vastava ootuse üldse tekitaks. Arutasime nõukogus selle üle, millises vormis jäämurdja soetada ja milline ostuhind peaks olema. Kuna sel hetkel oli jäämurdja soetamise vajadus olemas, seda kõik äriiringkonnad ootasid, jäämurdja Tarmo oli saanud 50-aastaseks, siis peeti riigi tasandil ostu vajalikuks. Oli üks jäämurdja müügipakkumine, milles oli fikseeritud hind. Nõukogu ei olnudki nõus teistmoodi otsust tegema, kui ainult sel moel, et talle anti omaniku poolt kirjalik suunis.

Valdo Randpere

Nõukogult võeti vastutus ära selle omaniku suunisega. See ei ole hea juhtimistava minu tõlgenduse kohaselt.

Olid nõukogus üheksa aastat. Nüüd on üleval kahtlustus, et juhatuse liikmed olid kurjategijad. Kui sellele mõtled, siis mida sa teeksid teistmoodi, et tulevikus selliseid asju ei juhtuks, alates nõukogu liikmete määramisest lõpetades sellega kuidas nõukogu oma kohustusi täidab ja siseauditi tööd korraldab? Või kas on üldse nõukogul võimalik selliseid juhtumeid vältida?

Kalev Lillo

Tulles tagasi esimese küsimuse juurde, siis nõukogu ei olnud tõesti nõus vastutust võtma ning sellepärast tuli ainuaktsionäri otsus.

Tulles teise küsimuse juurde, siis mina täna ei tea, mida kellelegi süüks pannakse. Ma ei tea selle kriminaalasja sisu. Kui asi sai avalikuks, siis nõukogus käis Kaitsepolitseiameti peadirektori asetäitja. Mul endal oli väga ebamugav tunne. Oled inimestega koos töötanud, neid usaldanud ja nüüd selline paha juhtum. Ka minul tekkis küsimus, kas oleksin pidanud midagi

teistmoodi tegema, midagi märkama või kas pean ennast süüdi tundma? Vastus sellele oli KAPO peadirektori asetäitja poolt ühene: nõukogu liikmetel puudub uurimisorgani pädevus ja nõukogu ei saa peitkuritegude sisse näha. Kui keegi tahab peitkuritegu teha, siis nõukogu võimalus seda takistada puudub.

Kui vaadata suuremat pilti, rääkimata konkreetsest juhust, siis väga suureks abiks võiks olla see, kui kõik nõukogu liikmed oleksid ühesuguses inforuumis. Teaksid mida neilt oodatakse ning eesmärgid peaksid olema selged, mitte nii, et ühed nõukogu liikmed lähtuvad vaid äriühingu kasumist ja teised sellest, et kas äriühing peaks midagi kellegi näpunäidete kohaselt soetama. Sellest tekivad vaid küsimused ja tülid. Vestlused ei peaks toimuma vaid ühe nõukogu liikmega või nõukogu liikmete grupiga. Nõukogu peaks olema tervikuna ühtse eesmärgi ette rakendatud. Kohati tundub ka seda, et siseauditi küsimus on alahinnatud. Siseaudit küll tehti, auditikomitee oli olemas, aga võib-olla peaks süsteemsemalt, omaniku juhtimisel, teatud asjadele tähelepanu pöörama, et teatud auditeid saaks ellu viia. Just mitte üksik- vaid süsteemiauditid, et tagada kuidas on protsessid kirjeldatud, kas nad on kontrollitavad, kas on riskikohti ja kuidas neid maandada. Kogu ärijuhtimine põhineb usaldusel. Ühegi nõukogu liikme ülesanne ei ole seista juhatuse liikme kõrval. Küll aga saab luua mehhanismid ja protseduurid, et oleksid võimalikud kuritarvitused välistatud. Selle koha pealt tuleks olukorda parandada.

Peeter Ernits

Kas merendusega seotud kompetents tuleneb teil sellest, et erakond nimetas teid AS Tallinna Sadama ja AS Eesti Lootsi nõukokku? Miks te kunagi ei vaadanud juhatuse liikmete krediitkaartide kasutust? Kui hästi te isiklikult tunnete juhatuse liikmeid, üks neist on teiega samas erakonnas?

Kalev Lillo

Mind ei nimetanud nõukokku mitte erakond, vaid rahandusminister. Merenduse kompetents on välja kujunenud aja jooksul töötades kahes nõukogus (AS Tallinna Sadama ja AS Eesti Loots nõukogudes). Enne seda oli kindlasti logistika- ja juhtimiskompetents. Üheksa aasta jooksul on juhatuse liiketega lävitud üksjagu. Ma ei saa salata, et käisin Ain Kaljuranna juubelil, olen Allan Kiiliga puutunud kokku erinevatel üritustel, näiteks Harjumaa ballil jne. Peretuttav ma nendega ei ole ja igapäevaselt me ei lävi.

Artur Talvik

Kas suhtlesite väljaspool nõukogu istungit juhatuse liikmetega tööalaselt?

Kalev Lillo

Ikka. Ei olnud harva juhtumeid, kus toimusid juhatusega erinevate küsimuste läbiarutamisi. Sai küsitud kuidas asjad on, kuidas need saavad lahendatud?

Artur Talvik

Kas need kohtumised juhatusega toimusid ainult teie juuresolekul või oli keegi veel?

Kalev Lillo

Nii ja naa.

Artur Talvik

Kas neid kohtumisi oli tihti?

Kalev Lillo

Ei olnud tihti. Vahel enne nõukogu koosoleku toimumist, enne teatud otsuste langetamist.

Tarmo Olgo

Kas see oli tavapärane, et nõukogu liikmed suhtlesid individuaalselt juhatuse liikmetega ja kas teile teadaolevalt ka teised seda tegid?

Kalev Lillo

Ma ei tea, milline see tava oli, reeglistikku selle kohta ei olnud, et ainult kõik koos võivad juhatuse liikmetega rääkida või ühes ruumis olla.

Artur Talvik

Kas teised käisid samuti selliselt juhatuse liikmete käest küsimusi küsimas?

Kalev Lillo

Ma ei oska teiste eest vastata.

Jaanus Karilaid

Nõukogu endine esimees Remo Holsmer väitis, et tema tegeles parvlaevade hanke ettevalmistamisega vahest hommikust õhtuni. Ta väitis, et suhtles siis Allan Kiiliga. Kas ka teised nõukogu liikmed tegelesid vahetult äriühingu igapäevase tööga?

Kalev Lillo

Mina ei ole kunagi tegelenud hommikust õhtuni tegevjuhtimisega Tallinna Sadamas. Küll aga väljaspool nõukogu istungeid, kui olid valikukohad, siis me saime kokku, et arutada kuidas oleks tagatud parvlaeva ühendus 2016 aasta sügisest.

Artur Talvik

Kas muudes küsimustes ka kohtusite peale parvlaevade teemat?

Kalev Lillo

Mulle ei meenu. Viimasel ajal oli parvlaevade küsimus kõige põletavam, kuna aeg pressis peale.

Jaanus Karilaid

Kas seal olid sina ja Remo Holsmer või olid teised nõukogu liikmed ka? Kas olite kahekesi või mitmekesi?

Kalev Lillo

On olnud erinevaid kokkusaamisi. Oleme olnud kahekesi, mitmekesi ja ka kogu nõukogu.

Tarmo Olgo

Kas teil nõukogu ja auditikomitee liikmena oli ülevaade, millised on võimalikud korrupsiooniriskid AS Tallinna Sadama tegevuses? Kui oli, siis kes ja mis vormis teile ülevaate sellest andis?

Kalev Lillo

Minu mäletamist mööda sellist dokumenti, kus oleks nimekiri korrupsiooni võimalikest allikatest, millega tegeleda, minu teada ei olnud.

Henn Põlluaas

Ütlesid, et Botnica hind oli fikseeritud. Millal see info nõukokku jõudis ja kust see info tuli? Kas see nõukogus imestust ei tekitanud, et võiks näiteks hinna osas kaubelda?

Kalev Lillo

Botnica ostmise ei olnud lühike protsess. Oli küsimus küll, et miks just sellisel moel peab Botnica soetama ja kust hind tuleb. Vastused, mis tulid ministeeriumi poolt olid sellised, et see on ainuke hetkel turul saadaolev alus, mis vajalikku otstarbega on. Kui me korraldaksime hanke, siis müüja kindlasti hankele ei tuleks. Küll aga ta on nõus müüma sellise hinnaga ja hinnaalandust ta ei tee. Kui me ütlesime, et me äriühinguga ei saa võtta riski ja me vajame selget omaniku tahet, siis tuligi ainuaktsionäri suunis.

Tarmo Olgo

Kas saate täpsustada, kes ministeeriumipoolne isik oli, kes info edastas?

Kalev Lillo

Jään hetkel vastuse võlgu.

Peeter Ernits

Miks nõukogu liikmena ei ole te vaadanud juhatuse liikmete krediitkaartide väljavõtteid? Kas te arutasite seda, et juhatuse liikmeid võiks olla üle kahe? Kas juhatuse liikmete ümbervalimisel kerkis üles see küsimus, et erakonnakaaslasest juhatuse liiget mitte tagasi valida? Teile kui pikaajalisele nõukogu ja auditikomitee liikmele peaks olema teada, millised olid suhted nõukogu ja juhatuse, samuti juhatuse ja nõukogu esimehe vahel? Kas juhatuse liikmed tundsid ennast peremeestena või olite juhatuse ja nõukoguga kui ühtne pere, kes koos askeldasid ja suhtlesid omavahel tihedalt?

Kalev Lillo

Keegi kunagi ei tõstatanud riskianalüüsis küsimust, et krediitkaartide kasutamine on kõrge riskiga küsimus äriühingule ja seda peab eraldi käsitlema. Minu ajal ei ole tõesti krediitkaartide kasutamist eraldi vaadatud. AS Tallinna Sadamal oli mingi hetk suhteliselt suur juhatuse, s.o viieliikmeline. Need, kes sel ajal olid nõukogus ei kiitnud seda lahendust heaks. Viis juhatuse liiget piltlikult öeldes olid liiga keskendunud oma kitsale valdkonnale ning üld- või sidusjuhtimist ei toimunud. See mõjus pärssivalt äriühingu arengule. Kolmas küsimus: pikaajalised suhted. Nõukogu esimehel on kindlasti tunduvalt suurem roll täita, kui tava nõukogu liikmel. Ei saa öelda, et juhatuse oleks ennast kogu aeg ülihästi tundnud ja peremehetsenud. Juhatusele oli küsimusi, kus väga teravalt nõukogu nõudis aru ning juhatusele pidi seletama. Mõnda asja ka mitu korda. Võis ette tulla ka isiklikke solvumisi. Ei saa öelda, et

oleksid tekkinud liiga head sidemed, mis tööd segas. Kui protokolle vaadata, siis ma ise olen enim küsimusi küsinud nõukogu liige.

Peeter Ernits

Juhatuse ümbervalimise osas kas on võimalik erakonna kaaslast mitte valida?

Kalev Lillo

Erakonda kuulumine ei ole argument, mis peaks välistama või soodustama isiku olemist teatud ametis. Kordagi ei ole laual olnud see, et me kaalume isikut sel moel, et kas ta saab tööga hakkama versus kas ta on erakonna liige. See on meelevaldne või pahatahtlik ettekujutus.

Peeter Ernits

Kas Allan Kiil ei tundnud ennast tänu sellele (erakonnas olemisele) kui soomusrüüs?

Kalev Lillo

Mina arvan seda, et kuna Allan Kiil kuulus Reformierakonda, siis ta tundis ennast halvemini kui keegi teine. Teda rünnati sel teemal ja tal ei lastud tööd teha. Lihtsam oleks tal olnud olla mitte erakonna liige.

Artur Talvik

Kes ründas?

Kalev Lillo

Neid küsimusi küsiti ka siis. Kuni selleni välja, et kas kedagi oleks pidanud välja vahetama konkursside käigus jne. Need küsimused on laua peal olnud.

Valdo Randpere

Tunnistan, et olen samast erakonnast, kust Kalev Lillo. Ma ei kaitse Kalev Lillot kuna oleme mõlemad ühest erakonnast. Kaitsen mudelit. Selles ei ole midagi halba, kui nõukogu liige suhtleb tööalaselt juhatusega. Nõukogu liikmed peaksidki olema asjadega kursis. Lõpuks ikkagi nõukogu teeb otsuse. See on ainult kiiduväärt, kui nõukogu liige viitsib väljapool nõukogu koosolekut asjaga tegeleda.

Peeter Ernits

Ikkagi, Allan Kiil on väitnud ajakirjandusele, et ta tundis ennast nagu soomusrüüs. Mis see soomusrüü või soomusrong oli?

Kalev Lillo

Allan Kiili jaoks ei olnud erakonda kuulumine mingi soomusrüü, vaid pigem võis tegu olla poliitilise diskrimineerimisega, see tegi tal töö tegemise raskemaks. Poliitilised vaated ja töö sisu on kaks erinevat asja.

Peeter Ernits

Kui juhatuse liikmed Tallinna Sadamas said rahulikult teha seda mida nad tegid, siis nad pidid ennast ikka väga hästi tundma. Teie, kes te olite pikaajaliselt nõukogus ja auditikomitees ei

saanud sellest midagi aru. Te ei kontrollinud nende krediitkaarte ega midagi, olite nagu üks pere.

Kalev Lillo

Mida me oleksime saanud teha? Mida krediitkaartidest nii väga näha on: söögid, ööbimised? Kui on raamatupidamine, finantsjuht ja audiitor, siis meil ei ole seal enam midagi vaadata. Krediitkaardimakse on üks paljudest arvlemismoodustest. Audiitor vaatab üle krediitkaardi kasutamise regulatsioonid.

Peeter Ernits

Krediitkaardi kontrollimisel ei oleks mõtet olnud?

Kalev Lillo

Raske öelda. Ma ei tea.

Tarmo Olgo

Kas nõukogu või/ja auditikomitee hindas seda, et kas juhatus on või ei ole kinni pidanud kehtivatest kordadest ja reeglitest? Juhul kui ta hindas ja selle käigus ka tuvastas rikkumise, siis milline oli nõukogu või auditikomitee reaktsioon?

Kalev Lillo

Üks küsimus, mida me korduvalt sinu küsimuse kontekstis käsitlesime oli see, et kas kõikide investeeringute puhul on tagatud tootlikkus, kasumlikkus ajaperioodil, mis oli investeeringuga ette nähtud. Näiteks kui piltlikult öeldes 2005. aastal tehti investeering ja öeldi, et kümne aasta pärast oleme sellega plussis, siis järelkontrolli käigus vaatasime, et sinna ei oleks lisandunud mingeid muid varjatud investeeringuid, mis tasuvusaega pikendavad või muudavad investeeringu kahjumlikuks. See oli suhteliselt suur töövõit auditikomitees kui ka nõukogus. Mingisugusel hetkel me avastasime, et tingimused on muutunud. Alati me küsisime, kas tegemist on kahjuliku tehinguga või millest see tingitud on.

Tarmo Olgo

Siseaudiitor on päris mitmes töös toonud välja seda, et juhatus on eiranud sisekordasid ja on teinud teistsuguse otsuse, kui nõuandev koda on andnud või teinud. Ei ole näha, et mingit reaktsiooni oleks toimunud. Kas teile meenub, et siseaudiitor on selliseid küsimusi välja toonud? Kui jah, siis miks nõukogu seda ei arutanud?

Kalev Lillo

Ma ei oska sellele küsimusele vastata. Pean konkreetset protokollit lugema. Peast ei mäleta.

Artur Talvik

Erkki Raasuke on öelnud, et üks suurimaid probleeme on nõukogu liikmete erahuvid. Kas pika perioodi jooksul oli märgata AS Tallinna Sadama puhul, et mõni nõukogu liige ajab pigem oma- kui riigiasja?

Kalev Lillo

Erkki Raasukese tähelepanek on väga õige. Erinevates nõukogudes ma olen seda täheldanud. AS Tallinna Sadama kohta ei saa ma küll otseselt öelda, et keegi oleks seal oma isiklikke asju ajanud.

Artur Talvik

Mitte ühelgi juhul? Või esindanud mõnda head sõpra?

Kalev Lillo

Ei meenu küll.

Peeter Ernits

Ütlesite, et nõukogu ja auditikomitee liikmena ei olnud teil võimalus n-õ küüned taha saada sellele, mis toimus, kuna jälitusõigust teil ei ole. Kõik oli kõige paremas korras?

Kalev Lillo

Ma ei tea, mis kriminaalasjas on välja tulnud. Ma ei ole olnud ühegi sellise hetke juures, kus keegi oleks sellest kas rääkinud, mõtteid vahetanud või tegusid teinud. Me tegutseme parimas usus, et oleme AS Tallinna Sadamale valinud head juhid. Me oleme kehtestanud kontrollimehhanismid. Mina ei oma täna üldse mingit ülevaadet, kus kohas kitsaskoht oli, et seda parandada. Enne kui ma seda ei tea, siis ma ei oska öelda, kas see oli nõukogu pädevus või mitte.

Peeter Ernits

Vahepeal ütlesite, et läksite juhatuse liikmetega tõsiselt vastuollu. Suudate meenutada seoses millega?

Kalev Lillo

Me ei ole läinud tõsiselt vastuollu, vaid ma olen küsinud teravaid küsimusi. Esimesena meenub, et oli suurem vaidlus praamihankel praamide ostu-müügi lepingu sõlmimise ajal. Ma ei olnud sellisel moel ostu-müügi lepinguga nõus.

Artur Talvik

Mis see põhjus oli?

Kalev Lillo

Puudus kindlus, et see ei ole ettevõttele kahjulik otsus. See oli lõppfaasis, kui oli vaja minna tehasesse ja panna lepingule käsi alla ning rahad üle kanda. Siis ei olnud selgust.

Tiina Ojasalu

Kas juhatuse andis teile alati selgeid vastuseid?

Kalev Lillo

Me saime vastused sellisel kujul, mis meid rahuldasi. Kui tagant järgi mõelda, kas me oleksime võinud küsida rohkem ja põhjalikumalt, siis võib-olla on see nii. Kordagi ei jäänud küll sellist muljet, et meie eest oleks midagi varjatud või esitatud valeinformatsiooni. Ainus asi mida peaks muutma on tütarettevõtjaid puudutav regulatsioon. Kuna kõik suured asjad tehti

läbi tütarettevõtjate, siis kui küsisime, et äkki räägiksime ka siin (emaettevõtja) nõukogus, et mis toimub, siis pahatihti oli vastus selline, et kõik on korras, me pärast vaatame konsolideeritud andmeid, meil on oma nõukogu. See on see koht, kus tuleks vaadata, et ei mindaks liiga kaugele emaäriühingust.

Artur Talvik

Mis parvlaevade tehingu juures häiriv oli? Kas aeg, parvlaevade erinevad hinnad erinevates vabrikutes? Mis seal veel häirivat võis olla?

Kalev Lillo

Minu mäletamist mööda oli probleemiks see, et oli ajaline surve ja finantseerimise moodused. Olukord lahenes peale seda kui minister Urve Palo andis enda poolt dokumendi (ainuaktsionäri otsuse), mis andis kindluse, et me ei tee äriühingule kahjulikku otsust. Ma ei mäleta peast täpselt, mis asi see oli, aga selline seik oli.

Artur Talvik

Minister Juhan Parts ütles, et tema visiooni järgi oli plaan laevad osta ja anda edasi opereerimiseks. Kas selles osas ka vaidlusi AS Tallinna Sadamas oli? Kui vaieldi, siis mis suunas?

Kalev Lillo

Loomulikult vaieldi. Võib ju öelda, et ehitage laevad ja andke need rendile. Nõukogu küsis, kellele me laevad rendile anname. Kui laevad seisavad kai ääres, neid rendile anda ei õnnestu, siis kes selles süüdi on.

Artur Talvik

Kus tuli otsus hakata ise operaatoriks?

Kalev Lillo

Konkurss, kus osales AS Tallinna Sadama tütarettevõtte oli selline, kus oli välja kuulutatud parvlaevade ühenduse operaatorhange. Seal me osalesime ja võitsime. Kui keegi oleks öelnud esimese skeemi juures, et me garanteerime 30 aastat laevade sõitmise kuskil, ostke ja ärge muretsege, oleks see olnud parem tehing kui praegune 10 aastane leping. Sellist kindlust aga keegi ei andnud. Nõukogu sellist riski ei võtnud.

Artur Talvik

Kui tihti teil tuli nõukogus arutluse alla lepingud, mis olid väga pika tähtajaga? Kas olid lepingupikendamised, kus pandi uus väga pikk tähtaeg?

Kalev Lillo

Tihedus on väga suhteline mõiste. Ma ei saaks öelda, et tihti, kuid neid küsimusi tuli ette, näiteks miks me pikendame mõne lepingu perioodi.

Artur Talvik

Kas ei tekkinud nendega seoses n-õ kokkumängimise kahtlust?

Kalev Lillo

Ei. Kui meil olid mingid konkreetsed küsimused, miks peaks tulema ettevõtte juhatusele vastu, siis öeldi, et näiteks kliendi suhete hoidmise vajadus või vajadus selle jaoks, et ... Viimane näide, mida ma oskan tuua oli, LNG punkerterminali rajamine, et kuigi rahaline tulu on suhteliselt marginaalne, aga see loob eeldused selleks, et tulevikus gaasi tarbivad laevad saaksid siin käia. See loob täiendavad eeldused saada pikema aja jooksul täiendavat tulu. Selline konkreetne näide.

Artur Talvik

Tõnis Palts on väitnud, et täiesti ogar otsus oli Paldiski kai ehitus. Mismoodi selle vastuseni jõuti? Miks tema sellisel seisukohal on? Kas oli mõistlik otsus?

Kalev Lillo

Seda oskab tema kindlasti paremini kommenteerida, miks ta nii arvab. Kõik otsused tehakse omas ajas ja ruumis. Tol hetkel kui otsus tehti oli see põhjendatud. See kuidas asi tagant järgi paistab, siis see on nii ja naa. Tagant järele võib seda hinnata mitte kõige paremaks otsuseks. Asju tuleb vaadata tolle hetke kontekstis.

Henn Põlluaas

Millised olid vastuargumendid?

Kalev Lillo

Ma ei mäleta. Iga suurema investeeringu puhul oli tasuvuse analüüs, kus meile oli ette seatud tootlikkuse määr omaniku poolt. Ükski projekt ei läinud enne töösse kui tootlikkuse määr oli tagatud ja kindel, et tootlikkus on tagatud.

Artur Talvik

Üks meie küsitletav on maininud, et paljudes riigiettevõtetes on nn puukfirmad küljes. Kas sellist asja ka tuli ette, et AS Tallinna Sadamast leidsite mõne puukfirma?

Kalev Lillo

Aus vastus on see, et me ei ole leidnud. Ei mäleta, et oleks seda tuvastanud.

Siim Kiisler

Juttu on olnud OÜ Prevo Holdingu kohtuasjast. Leping oli hästi vana, lõpuks tehti kohtus kompromiss. Juhatus tutvustas otsust nõukogule ka, aga kas otsuse tegi nõukogu või juhatus?

Kalev Lillo

Otsust nõukogu selle kohta ei teinud.

Siim Kiisler

Juhatus enne rääkis, et selline probleem on õhus?

Kalev Lillo

Juhatus rääkis, et probleem on päris pikalt õhus, juhatus käis sellega nõukogus korduvalt. Audiitor tegi ettepaneku minna kohtuvälisele kokkuleppele. Toodi numbrilised argumendid, et see on ettevõttele kasulikum. Kuna see oli ettevõtte igapäeva tegevusest mitteväljuv tegevus, siis tegi selle otsustas juhatus.

Artur Talvik

Audiitor on korduvalt aastaaruannetes teinud märkuse, et varad on ülehinnatud, need peaks alla hindama. Miks nõukogu ei kuulnud audiitori soovitusi?

Kalev Lillo

Vaidlus on käinud mitme objektiga. See on selline küsimus, millele ei saa üheselt vastata. Pigem tuleb vaadata hetkeolukorda ja perspektiivi. Kui tuua välja näiteks, et üks objekt, mille kohta on soovitus tehtud, on söeterminal, siis on küsimus, kui palju teda alla hinnata, kui palju tema tegelik väärtus on. Teine küsimus on see, et kui kauba omanik- operaator ütleb, et mahud suurenevad ehk kahjum ei ole nii suur, on näha, et investering hakkab tööle, siis on see vaieldav, kas peaks kohe alla hindama. Võimalik on natuke kannatada ja investering hakkab ennast tasuma. Need on alati vaidluse kohad. Nõukogu ei ole vaielnud. Vaielnud on juhatus ja finantsjuht audiitoritega ja lõpuks on sellise ettepanekuga nõukogu ette tulnud.

Tarmo Olgo

Audiitor on teinud märkuse alates aastast 2007. Kas üheksa aasta jooksul, mis on hästi pikk aeg, nõukogul ei tekkinud usu kaotamise hetke juhatuse ja finantsjuhi argumentidest, et homme tuleb leping ning kohe kauba- ja rahavood tulevad? Neli erinevat audiitorfirmat on erinevate aastate aruannetes märkuse teinud.

Kalev Lillo

Selle kohta on hea näide tuua Saaremaa sadama kohta. Me teadsime ette järgmise aasta laevu. Tuleb neli laeva, siis saab küsida, kas see on piisav. Loomulikult ei ole piisav, aga lootus on, et järgmisel aastal saab veel paremad lepingud sõlmida ja tuleb näiteks 12 laeva. See on koht, kus võib tekkida küsimusi, ja küsimusi ka tekkis, aga leiti, et see ajahetk ei ole õige varade alla hindamiseks.

Artur Talvik

Struktuurse eelarve tasakaalu ettekäändel mingisugust poliitilist suunist ei tulnud valitsuse poolt?

Kalev Lillo

Valitsus äriühingute igapäevasesse tegevusse sekkuda ei tohiks vastavalt reeglistikule.

Artur Talvik

Seda me teame, aga kas vihjamisigi. Kui hindad vara alla, siis ei saa riik dividende.

Kalev Lillo

Ma vastaksin sellele niiviisi, et AS Tallinna Sadam ei ole välja andnud ühtegi signaali, mis oleks kuidagi teiste turuosaliste või investorite huvisid kahjustanud.

Artur Talvik

See oli nüüd küll üks peen vastus.

Tiina Ojasalu

Kas oli ka näha, et nõukogu esimees on kuidagi paremini informeeritud juhatuse tegevusest kui tavalised nõukogu liikmed?

Kalev Lillo

Kas te peate silmas konkreetset isikut?

Tiina Ojasalu

Ei, üldiselt.

Kalev Lillo

Alati on nõukogu esimees paremini informeeritud kui tavalised nõukogu liikmed, sest nad teevad juhatusega tihedamat koostööd. Olen ise olnud erinevate nõukogude esimees ja ma ei kujuta seda teistmoodi ette, kui ma ei teaks üksikasjalikult, mis äriühingus toimub. Info on kindlasti suuremahulisem kui nõukogu taval liikmetel.

Tarmo Olgo

Mida nõukogu ja auditikomitee tegi selleks, et vältida AS Tallinna Sadamas korrupsiooni? Milline oli teie roll selles? Oli see üldse nõukogu ülesanne? Mis olid konkreetsed nõukogu ja auditikomitee tegevused korrupsiooni ennetamise valdkonnas?

Kalev Lillo

Selleks, et ei tekiks vastuolusid, oli jälgimismehhanism ja valmisolek olemas.

Tarmo Olgo

Milles jälgimismehhanism seisnes?

Kalev Lillo

Kui tekkisid võimalikud ohuallikad, kus võis olla keegi seotud osapoole taga, küsiti kas on kellelgi huvide konflikti, kas ta peaks otsustusest eemalduma. Sellised elementaarsed asjad olid täiesti olemas, seda igapäevaselt.

Artur Talvik

Kui tihe suhtlus teil siseauditiga oli? Kas teile ei tundunud, et siseaudit oli liialt juhatusega seotud?

Kalev Lillo

Mitmel korral me seda puudutasime, et kas siseaudit saab oma tööd teha sõltumatult olukorras, kus juhatuse otsused on siseauditile otsene palgamaksja. Juhatuse juuresolekul me toonitasime, et siseaudit on nõukogu töö organ ja peab oma tööd saama teha nii nagu vaja. Takistada töötegemist ei tohi.

Artur Talvik

Kas tehti takistusi või mitte?

Kalev Lillo

Minu teada mitte.

Peeter Ernits

Mis te OÜ Prevo Holdingu tehingust arvate? Kas see oli Tallinna sadama suurim jama?

Kalev Lillo

Ma ei oska öelda, kas jama ja kas suurim. Leht kirjutas, et parvlaevade tehingu raames on mitmed miljonid kaduma läinud.

Peeter Ernits

Kas teie nõukogus oleku ajal oli see probleem?

Kalev Lillo

Ma saatsin selle kohta ministrile kirja, informeerisin teda, et see ei ole päris tavapärane asi.

Peeter Ernits

Mis vastus oli?

Kalev Lillo

Vastust ei tulnud.

Artur Talvik

Kes oli minister?

Kalev Lillo

See ei olegi oluline. Oluline on see, et mulle tundus, et pole tegemist päris igapäevase asjaga ja ma reageerisin sellele kirjutades ministrile nii nagu riigivaraseadus ette näeb.

Artur Talvik

Ikkagi küsin, et kes oli minister?

Kalev Lillo

Rahandusminister.

Artur Talvik

Kas kiri oli teie personaalne kiri?

Kalev Lillo

Jah. Minu kui rahandusministeeriumi poolt määratud nõukogu liikme kiri.

Artur Talvik

Teiste liikmetega konsulteerimata?

Kalev Lillo

Jah.

Artur Talvik

Kas nõukogu esimees teadis teie kirjast?

Kalev Lillo

Ei.

Tiina Ojasalu

Kas te näete probleemina seda, mida on ka välja toodud, et nõukogu ja auditikomitee liikmetele makstav tasu ei hüvita tegelikult seda tööd, mida avalikkus neilt ootab?

Kalev Lillo

See ei ole minu asi kommenteerida või analüüsida. Kui on selline kord kehtestatud, siis see nii on. Millalgi oli see teistmoodi, leiti, et nõukogu liikmeid liiga ohtralt tasustatakse, siis liikus see pendel teise äärmusse. Kui tundub, et praegu on paras hetk korda korrigeerida, siis sellele võiks mõelda küll.

Artur Talvik

Mitmes nõukogus te täna olete?

Kalev Lillo

Praegu kuulun ainult AS Riigi Kinnisvara nõukogusse.

Artur Talvik

Lahkusite AS Tallinna Sadama nõukogust millal? Kuidas see käis?

Kalev Lillo

Lahkusin 2015. aasta oktoobris. Peale lahvatanud skandaali tegi nõukogu otsuse, et me ei saa enam jätkata. Sellest anti teada nii avalikkusele, kui ministrile. Olime valmis olema nii kaua ametis kui uus nõukogu koosseis määratakse.

Artur Talvik

Enne seda oli lahvatanud skandaal seoses sponsorrahadega. Milline oli sponsorrahade poliitika AS Tallinna Sadama nõukogus?

Kalev Lillo

Poliitika oli selline, et vastava korraga oli sponsorrahade võimalik jaotamine jagatud kolmeks. Üks osa oli seotud nende kohalike omavalitsustega, kelle territooriumi otseses läheduses AS Tallinna Sadama tegutses, s.o toetada kogukondi, kes on mõjutatud AS Tallinna Sadama tegevusest. Üks osa oli kultuur ja sport. Kolmandat osa ei oskagi praegu öelda. See on korras kirjas. Rahade jaotamiseks oli moodustatud sponsorkomitee, kes koos turundusosakonnaga vaatas laekunud taotlused üle. Tegid ettepanekud ning nõukogus oli meil kokkulepitud, et me

usaldame sponsorkomitee tööd. Sponsorkomitee töö üksikasjadesse nõukogu ei süüvinud. Kui kõik oli vastuvõetav, siis nõukogu toetas sponsorkomitee ettepanekut.

Artur Talvik

Kas te ise ka kuulsite sponsorkomiteesse?

Kalev Lillo

Ei.

Artur Talvik

Ajakirjanduses on juttu olnud, et tegemist on olnud väga parteriliste otsustega sponsorraha jaotamisel. Kas selliseid vaidlusi ka nõukogus oli, miks üks või teine sponsorraha saab?

Kalev Lillo

Leht võib kirjutada erinevaid asju. Kas see vastab tõele, on teine küsimus. Meil nõukogus selliseid vaidlusi ei olnud, millisel toetusel on erakonna märk küljes.

Artur Talvik

Eelmine külaline väitis, et Botaanikaaija sponsoreerimine ei lähe ühegi korras välja toodud punktiga kokku.

Kalev Lillo

Ma ei oska seda kommenteerida ja üksiküsimusi lahata. Need toetuste maksmised on kõik AS Tallinna Sadama koduleheküljel väljas.

Henn Põlluaas

Või tehti otsus parteikontoris, seal tõesti ei vaieldud selle jaotuse üle?

Kalev Lillo

Ärge parteikontorit ka nii üle tähtsustage. Ju ikka nõukogu liikmed ja sponsorkomiteesse kuuluvad inimesed seda tööd tegid.

Üleskirjutuse koostanud:

Ege Heinla
Urimiskomisjoni konsultant

Üleskirjutuse üle vaadanud:

Kalev Lillo
(e-mail 18.04.2016)